

בעדיה

קונטרס דברי סופרים

סימן א

כרת, מ"מ נעשה זקן ממרא, משום דנ"מ לענין קידושין, א"כ ה"נ אם נחלקו בערלה של דבריהם ג"כ נ"מ לענין קידושין.

(ד) והנה טעמו של דבר זה דמקדש בחמץ של דבריהם אין חוששין לקידושין, מבואר ברש"י פסחים (ד"ז.), משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש והפקר ב"ד הפקר, ולכאורה הטעם פשוט, דכיון שאסרו חכמים בהנאה ממילא אינו שוה כסף, ול"ל טעמא דהפקר ב"ד בזה, וכן קשה מ"ש בתוס' בשם ר"ת לחלק בין חדא דרבנן לבין תרתי דרבנן, דמאי נ"מ בזה דס"ס כיון שאסור בהנאה אפילו בתרתי דרבנן מ"מ אין בו שוה פרוטה.

(ה) ובירושלמי [פ"ג דקידושין] איתא, דהכותב שטר קידושין על איסה"נ דאורייתא אינה מקודשת, ובאיסה"נ דרבנן מקודשת, ובמקדש בכסף אינה מקודשת גם באיסה"נ דרבנן, והטעם נראה דהא דאיסה"נ אין בו חשיבות ממון יש לפרש בשני פנים, א) דבפועל אינו שוה כלום שאינו ראוי להשתמש בו, ולא ימצא מי שרוצה ליקחו, ואף שעכ"פ יתן דמים עבורו אבל הרי אסור למוכרו לנכרי מדאורייתא, ב) י"ל שדין תורה הוא דאיסה"נ אין בו חשיבות ממון, ודין האיסור שבו משוי ליה כעפרא בעלמא, והנ"מ בין שני הטעמים האלו, דאם נאמר משום שבפועל אינו יכול להשיג דמים עבורו, אין נ"מ בין איסור הנאה דאורייתא לדרבנן, אבל אי נימא שדין האיסור שעליו מפקיע ממנו דין ממון, א"כ באיסה"נ דרבנן גם ההפקעה מדין ממון אינה אלא מדרבנן, ומדאורייתא אכתי דין ממון עליו. וע"כ הוצרך רש"י לפרש הטעם דהפקר ב"ד הפקר, וגם חילוקו של ר"ת בין חדא דרבנן לתרתי דרבנן אתי שפיר, דכיון שהדבר תלוי בדין האיסור ובחומרו א"כ חדא דרבנן יותר חמור מתרתי דרבנן.

(ו) וזה שיטת רש"י ותוס' דהפקעת דין ממון מאיסה"נ הוא ג"כ דין תורה, ולא משום שבפועל

(א) כתב הרמב"ם (פ"ד מהל' ממרים). וכן אם חלק עליהן בגזירה מן הגזירות שגזרו בדבר שיש בשגגתו חטאת וזדונו כרת, כגון שהתיר החמץ ביום י"ד בניסן בשעה ששית, או שאסרו בהנאה בשעה חמישית, ה"ז חייב מיתה, וכן כל כיוצא בזה עכ"ל, וכתב ע"ז בכ"מ, ד"ו פשוט, כיון שהמקדש בחמץ משש שעות ולמעלה אין חוששין לקידושין, הרי מתלוקת זה בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת עכ"ל.

(ב) ומבואר מדברי הכ"מ דמפרש בכונת הרמב"ם, שהכרת הוא לענין תפיסת קידושין, ולפי"ז לא דוקא אם נחלקו באיסור חמץ דרבנן, אלא היה אם נחלקו בשאר איסורי הנאה של הדינים, כגון בערלה וכלאי הכרם אף שאין בהן כרת, אבל באמת דברי הכ"מ צ"ע, דמלשון הרמב"ם נראה דהכרת הוא מפני שחמץ הוא ותי שזדונו כרת, אבל אלו נחלקו בערלה של הדינים אינו נעשה זקן ממרא.

(ג) אמנם באמת צריך טעם לזה, שהרי כתב הרמב"ם שם בה"ב, אחד שנחלקו בדבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת, או שנחלקו בדבר הנכא לדי דבר שחייבין על זדונו כרת, כיצד ה"ז אפילו אחר מאה דברים אם יבא בסוף לידי ה"ז שחייבין על זדונו כרת, בין שהיה הזקן ס"ל הן מחמירין, בין שהיה הוא מחמיר והן ס"ל חייב עכ"ל, ועיי"ש בדבריו שצ"י כגון שחלקו אם הדבר אסור בהנאה חייב, דנ"מ לענין קידושין, וכיון דס"ל להרמב"ם [ע"י רפ"ה מהל' אישות נמי] דמקדש באיסורי הנאה זדונו אינה מקודשת, וגם ס"ל דנעשה ז"מ מובנן, אי"כ ל"ל לתלות הטעם דבחמץ איכא כרת, ה"ל דנים לענין קידושין אפילו בשאר איסורי שאין כרת בעצמן, וכמו באיסורי הנאה דאורייתא, דאפילו אם נחלקו בערלה שאין בה